

Hanácká beseda

Úvod: 8 taktů hudba.

1. Salát.

Počké, povím na tě,
žes bel na salátě
a já na tě taky povím,
že řes na ně taky chodil,
počké, povím na tě,
žes bel na salátě.

Předehra: 4 takty — v nich toto postavení: Dvojice utvoří kruh. Pán vezme dámu pravici kolem boku (jako k polce nebo valčíku) a postaví se tak, že do středu kruhu je pán obrácen zády, dáma obličejem.

Tanec: Takt 1. a 2. V prvním taktě unoží pán pravou a dáma levou nohou. V druhém taktě unoží pán levou a dáma pravou, při čemž dvojice se mírně nakloní vždy na tu stranu, na které noze stojí.

Takt 3. a 4. Dvojice se otočí valčíkovým krokem (celý kruh).

Takt 5. a 6. jako 1. a 2.

Takt 7. a 8. jako 3. a 4.

Takt 9. až 12. polka po kruhu.

Takt 13. až 16. jako 1. až 4.

Takt 17. až 20. jako 5. až 8. — Celý tanec se opakuje dvakrát.

2. Tovačov.

1. Tovačov, Tovačov, tovačovské zámek,
nebel bech vojákem, debe ne galánek. Hujá, hujaja....
2. Tovačov, Tovačov, tovačovsky haťe,
nemožu, má milá, zapomenót na tě. Hujá, hujaja....

Předehra: 4 takty — v nich toto postavení: Dvojice se postaví bokem do kruhu a spojí se šátečky.

Tanec:

Takt 1. až 2. Postupuje se sousedským krokem do středu a ze středu kruhu za dámu. Současně šátečky houpají do středu a ze středu kruhu. Při tom začíná dáma pravou a pán levou nohou. (Sousedský krok: Pán vykročí levou nohou a špičku pravé nohy postaví před levou nohu a otočí se o čtvrt kruhu ceým tělem. Dáma opačně.)

Takt 9. až 16. Dáma ruce v bok, otáčí se. Pán za ní se zdviženou pravici dělá kroužky šátečkem nad dámu a postupuje za ní přísunným krokem, mírně přitom podupává. Nakonec oba tři podupy. — Celý tanec se opakuje dvakrát.

3. Sekerečka.

1. Či je, či je, či je děvče, v té červené kacabajce,
či je, či je, či je děvče, to je děvče mé.

A proč a zač a proč a zač a nač
a proč a zač a proč a zač a nač.
Trá-lala...

2. Ona dobró kašu vaří, se mnó dobře hospodaří,
to je, to je, to je děvče, to je děvče mé.
A proč atd. — Trá-lala atd.

Předehra: 4 takty — v nich toto postavení: Dvojice se postaví bokem do středu kruhu a spojí ruce křížem.

Tanec:

1. až 8. jsou polkové kroky. Dáma couvá a pán jí následuje. Dáma začne pravou nohou, pán levou. Při každém kroku pokyvují hlavou s jedné strany na druhou, tělem p o t ř a j í a na prvou čtvrt v osmém taktě dupnou, dvojice se zastaví a připraví k řezance.

Takt 8. až 16. Řezanka na místě pětkrát. — (Řezanku tančí dvojice tak, že již na poslední osminu osmého taktu poskočí oba na levé noze a na první osminu devátého taktu (při doskoku) předkročí oba pravou nohou a přitom šoupnou. Na poslední osminu devátého taktu a na první osminu desátého taktu poskočí na pravé noze a šoupnutím předkročí levou. Ke konci desátého taktu a po celý jedenáctý takt se tento poskok opakuje — pravá, levá, pravá.) Všech těchto pět poskoků řezanky se opakuje ještě jednou.

Takt 17. až 24. Polka po kruhu. Tyto takty se opakuji. Celý tanec dvakrát.

4. Oráčská.

1. Kde ty jedeš, muj Jeničku,
jedu orať za vodičku.
Trala, lala, lala atd.
2. Oral sem tam včera, dneska,
všecko mně to voda snesla.
Trala, lala, lala atd.

Předehra: 4 takty — v nich toto postavení: Dvojice bokem do středu, vnější ruce spojeny, vnitřní ruce v bok. Dvojice stojí čelem k sobě.

Tanec: Takt 1. až 2. Dva přísunné kroky do středu kruhu. Vnější noha překříží se přes vnitřní (přes tu, která je od středu kruhu první — páni levou, dámy pravou).

Takt 3. a 4. Ruce se přechytnou a tančí se zpět ze středu kruhu.

Takt 5. až 8. jako 1. až 4.

Takt 9. až 16. Dáma položí pánovi ruce na ramena. Pán drží dámu v pase. Oba poskakují na pravé noze a levou komhají vpřed a vzad, podle hudby.

Celý tanec dvakrát.

5. Tovačov.

Vše jako v čísle 2.

6. Řeznická.

Ve řeznici, řemesnici, ve se dobře máte,
ve dež neco kupujete, dečke slova máte.
Něprv selku, potom cerku, naposledy divku
a dež všeko zobjímáte, potom dete k chlivku.
Zač toho vola, dáte do slova,
zač toho vola, dáte do slova.
[!Zač ho dáte, že nic neříkáte,
• zač ho dáte, dáte do slova:!]]

Předehra: 4 takty — v nich toto postavení: Dvojice bokem do středu kruhu, ruce spojeny křížem.

Tanec: Takt 1. až 16. Postupuje se obyčejným krokem za dámu. (Prvních osm taktů do předu, druhých osm taktů zpět.) Dáma začíná pravou, pán levou nohou.

Takt 17. a 18. Dáma podá pánovi svou pravici dlani navrch, on pod ni podloží svou levici, pravici se mírně rozpráhne a na slovo „zač“ (první čtvrt v taktě), tleskne dáme do dlane.

Takt 19. a 20. totéž opacně.

Takt 21. a 22. jako 17. a 18.

Takt 23. a 24. jako 19. a 20.

Takt 25. až 32. Dvojice postupuje obyčejným krokem za dámu a tleskají střídavě na své a cizí ruce (dáma couvá).

Takt 33. až 40. totéž zpět. — Celý tanec dvakrát.

7. Šáteček.

1. Červené šátečku, kolem se toč, kolem se toč,
kolem se toč,
má milá se hněvá, já nevím proč, já nevím proč,
já nevím proč.
2. Jen se mně, má milá, dobře chové, dobře chové,
dobře- chové,
kópim ti šáteček veševané, veševané, veševané.

Předehra: 6 taktů — v nich toto postavení: Dvojice bokem do středu kruhu, ruce spojené šátečky.

Tanec: Takt 1. až 16. Postupuje se sousedským krokem za dámu a šátečky se přitom houpají do středu a ze středu kruhu. Dáma vykročí pravou, pán levou.

Takt 17. až 20. V 17. taktu všichni dupnou a podvinou se naráz pod šátečky dovnitř kruhu (podtáčka). V 18. taktu jeden přísunný krok vpravo (pán), v 19. taktu vlevo, ve 20. taktu vpravo (přítom pohyby šátečků bez podtáčky).

Takt 21. až 24. V 21. taktu podvine se dvojice zevnitř kruhu. Ve 22. taktu krok přísunný vlevo (pán), ve 23. vpravo, ve 24. vlevo. — Posledních osm taktů se opakuje ještě jednou.

Celý tanec dvakrát.

8. Zahradnická.

1. Šel zahradnik do zahrady s motekó, s motekó,
vekopal tam hezky děvče pod lipó, pod lipó.
Tráva malá, já nedbala, srp tupé, srp tupé,
enem te ho, muj senečko, pofoké, pofoké.
2. Pofokal ho na sekeře, nechtěl žit, nechtěl žit,
nechtělas mu, má Andulko, otevřít, otevřít.
Andulenko, má děvenko, přindi k nám, přindi k nám,
já ti srpek, toze dobře, veřukám, veřukám.

Předehra: 4 takty — v nich toto postavení: Dvojice v řadě čelní, ruce vzadu, křížem spojeny.

Tanec: Takt 1. Všichni vykročí pravou nohou, krok sun krok, šikmo vpravo.

Takt 2. totéž vlevo.

Takt 3. a 4. Otáčka dvojice dvěma polkovými kroky o celé ko'lo tím, že pán tančí dozadu, dáma dopředu (nejdříve pravou a potom levou nohou).

Takt 5. a 6. jako 1. a 2.

Takt 7. a 8. jako 3. a 4.

Takt 9. až 12. Volná otáčka dvojic osmi obyčejnými kroky (dáma dopředu, pán dozadu).

Takt 13. až 16. jako 1. a 4.

Celý tanec dvakrát.

9. Závěr besedy: Sedlácká.

1. Seče sedlák na lóce,
v roztrhaným klobóce,
[: pořád se ohlíží a k nebi pohlíží,
jak vesoko je slunce. :]
2. Slunečko na poledně,
má milá veprovod' mě,
[: veprovod' mě přes háj
a já tě ještě dál a pak se rozendeme :]
3. Dež sme se rozcházele,
obá sme zaplakale,
obá do jednyho, šátečka bilyho
oči si utirale.
4. Panimámo, panitáto,
díte mně vašu ceru,
dež mně ju nedáte, tož si ju necháte,
na druhó já neberu.
5. Dež ceru nechcete dat,
nechte si ju malovat,
malovat na vrátka, až pudó prasátka (telátka),
budó se na ňu dívat.

P o z n á m k a : Při provádění besedy zpívají se jen dvě sloky. Ostatní sloky možno zpívat jen při případném samostatném provedení Sedlácké polky.

Předehra: 4 takty — v nich toto postavení: Dvojice stojí čelem proti sobě a drží se za obě ruce (kolečko). Pán je obrácen zády, dáma čelem do středu kruhu.

Tanec: Takt 1. až 3. Dvojice kráčí šesti obyčejnými kroky kolem svého středu vpravo, do kolečka, čímž se dostanou na své původní místo.

Takt 4. Vzájemná úklona, při čemž se ruce nepouští. (Úklona se provede postavením pravé nohy za levou, špičkou opřenou k zemi, načež se tělo na první čtvrt skloní, na druhou vztýčí a pravá noha přinoží.)

Takt 5. až 8. jako takt 1. až 4., ale tančí se vlevo. Levá noha vykročí. Takt 9. Pán i dáma dají ruce v bok a každý sám se otočí vpravo o celý kruh. (Levá noha přeloží se přes pravou, tělo se vypne a obrátí.)

Takt 10. Potlesk s mírnou úklonou.

Takt 11. a 12. jako 9. a 10., ale vlevo.

Takt 13. až 16. jako 1. až 4.

Mezihra.

Postavení: Páry stojí v kruhu. Dáma vedle pána, který je uvnitř kruhu. Pán drží pravici levici dámy. Druhou ruku má vloženu v bok. Dáma má pravou ruku připraženu a drží v ní vlnající šátek.

Takt 1. až 4. Na první čtvrt taktu odrazí pán ruku dámě, sám se obrátí vpravo vzad a oba jdou osmi volnými pochodovými kroky kupředu po 4 takty. Dáma mává nad hlavou šátečkem.

Takt 5. až 8. Na první čtvrt pátého taktu obrátí se oba vpravo vzad a osmi kroky jdou k sobě zpět (zase 4 takty).

Když se na místě sejdou, zaujmou postavení k sedlácké a tančí znovu 1. až 24. takt.

Finále: Trio: Na té naší Hané.

1. Jede sedlák na lóco
s pantlečko na klobóko,
pořád' se ohlíží
a k nebi pohlíží,
iak vesoko je slonko.
2. Slonečko na poledně,
má milá veprovod' mě,
veprovod' mě přes háj
a já tě ešče dál
a pak se rozendeme.
3. Dež sme se rozcházele
obá sme zaplakale,
obá do jednyho,
šátečka bilyho
oče si ofirale.
4. Panimámo, panitáto,
díte mně vašo cero,
dež mně jo nedáte,
tož si jo necháte,
na drohó já nebero.

5. Dež cero nechcete dať,
nechte si jo malovať,
malovať na vrátka,
až pudó teláčka,
bodó se na ňu divať.

Trio:

Na té naše Hané,
všecko máme,
na té naše Hané
zpíváme!

Na naše krásné Hané
požehnané,
Hanák orať nepřestane
a »me, sme, me«
a me se ne dá me!

Postavení: Dvojice postaví se jako k proměně. Pán dá levou ruku v bok a do pravé se mu zavěsí dáma.

Tanec: Předehra 4 takty. Při ní rytmické pohyby horní části těla, podle hudby, na místě, vpravo, vlevo.

Takt 1. až 16. Dvojice kráčí pochodovým krokem dokola a na 16. takt se zastaví, pustí se a zavěsí se za pravé paže.

Takt 17. až 20. Tancí se osmi klusavými kroky, zatáčka vpravo.

Takt 21. až 24. Pán se rychle zavěsí levou rukou za levé ramię dámy a tancí opět klusavými kroky zatáčku vlevo.

Takt 25. až 32. Polkový tanec po kruhu.

Mezihra

se tancí jako v „Sedlácké“ na počátku, načež se tancí ještě jednou takt 1. až 24. tria „Sedlácké“.

Takt 24. až 32. pak besedu zakončuje. Při jevištním provádění odcházejí při těchto taktích dvojice v proměnném postavení s jevištní pochodovými kroky do zákulisí, při čemž dámy mávají šátečky nad hlavou. — Při provedení na národních slavnostech venku nebo při tanečních zábavách v sále tancí se v těchto konečných taktích polkový rej, který možno případně prodloužit ještě jedním opakováním písničky „Na té naší Hané“.

Poznámky: Písň v této besedě obsažené psány jsou v nářečí okresu kojetínského, při čemž se nevysslovuje e jako široké, nýbrž mezi širokým e a i v tomto okrese obvyklým.

Návod ke cvičení této Hanácké besedy, sestavené a upravené Gustavem Voždou, snažila jsem se učiniti co nejsrozumitelnější i pro ty, kdož noty neznají a umí jen použítě hanácké písničky zpívat.

Přejí Hanácké besedě mnoho úspěchu nejen na výstavě v roce 1948 v Kro-měříži, ale těším se, že se rozšíří i po celé republice jako doklad, že na Hané se tancí a zpívá dosud a hlavně, že ještě i — „po našem“.

V Kojetině dne 5. září 1947. Anna Hýždřalová.

» Hanácká beseda «

Hanácké tance, v této besedě obsažené, viděl jsem tančovat a zpívat na mnohých národopisných slavnostech našeho hanáckého venkova na Kojetínsku, Tovačovsku, Přerovsku a Kroměřížsku, když jsem při nich se svou dechovou hudbou jako kapelník hrával.

Byl jsem svědkem potíží, se kterými se provedení hanáckých tanců setkávalo. Nebylo příruček, popisujících tance a když se některé přece sehnaly nebo popis tanců obstal od starých pamětníků, nebylo upravené hudby ani pro smyčcovou, ani pro dechovou. Tak jsem při své kapelnické praxi, mnohdy narychlo, musel upravovat tyto tance pro orchestr nebo dechovou, aby jejich předvedení bylo na slavnostech nebo besídkách možné. — Tím vznikla u mne myšlénka, abych jednu takovou kytíčku z hanáckých tanců našeho kraje (tedy z tanců, které nejsou na př. uplatněny již ve vydaných besedách) sestavil pod názvem „Hanácká beseda“. Je tedy „Hanácká beseda“ upravena pro potřebu hlavní venkova (pro národopisné slavnosti, národopisné večery, besídky nebo akademie), ale může se uplatnit i jako tanec společenský. Volil jsem proto tance u nás nejznámější, v lehkých tóninách, s možností snadného zapřívání a použil jsem před každým tancem přehledy. Tyto nejen tancíci upozorní na tanec, který následuje, ale také umožní zajímaví základního postavení. Bez těchto přehledů by se musilo sáhnout k úpravě tanců, což by ubralo na jejich původnosti. Přehledy, naznačující svým motivem tanec, který přijde, se velmi osvědčily a nastudování ulehčily. Nejznámější tanec „Tovačov“ jsem do besedy vložil dvakrát. Závěr besedy tvoří „Sedlácká“, starobanácká polka, která byla hrávána a zpívána v našem kraji všemi kapelami a zvláště dechovou kapelou mého dědečka z Křenovic u Kojetína, v druhé polovici minulého století. Byla hrávána z paměti. Odposlouchal jsem ji od svého otce, upravil a doplnil třem „Na té naší Haně“, které budíž novou radostnou hanáckou písní „Me sme me“ dnešní moderní doby a znovu osvozené vlasti. Hudba i text tria jsou tedy ode mne. Vše předtím jsem motivy a texty národní v našem kraji pod uvedenými názvy kdysi zpívané a tančené, při čemž ze zkušenosti připouštím, že některé z nich byly v jiných krajích zpívány a tančeny pod jinými názvy a snad v podobnostech i malíčko odlišně. Trio, novou píseň „Me sme me“, „Na té naší Haně“ jsem složil v době nesvobody v roce 1944 a použil jsem ji k uzavření besedy. Toto radostné zakončení zpěvní (charakterizuje Hanáky a jim lahodí), bude zvláště vhodné a působivé při provedení besedy na slavnostech, na jevišti nebo v rozhlase.

K nacvičení „Hanácké besedy“ je nutné si opatřit klavírní vřtaň a současně s ním (ale zvláště vydaný) popis tanců této besedy, který obsahuje návod k nacvičení a zachycuje úplný text písní. U těchto nakladatelů možno si opatřit úpravu pro dechovou hudbu i pro universální orchestr.

Předkládám tuto kytíčku národních tanců z našeho kraje a v této úpravě jen s jediným úmyslem, aby se nám zachovaly a provedení aby těšily nás i ty, kteří po nás teprve přijdou. Věnoval jsem ji paní Anně Hýždálové v Kojetíně, jako skrovný projev uznání za její nikým dosud neocenené celoživotní úsilí, zachovat v paměti vše, co se týkalo hanáckých krojů, zvyků a obyčejů našeho kraje. — Jejím přičiněním a nastudováním byla „Hanácká beseda“ po prvé provedena na „Hanácké píti“ v Kojetíně v neděli dne 10. srpna 1947 a měla úspěch, který byl zaznamenán téměř všemi časopisy.

Děkuji všem, kdož mně při sestavování besedy pomáhali. Hlavní dík patří paní Anně Hýždálové, za pomoc při popisu tanců a za nastudování, a také těm, kteří „Hanáckou besedu“ obětavě nacvičili a po prvé veřejnosti předvedli. Byly to tyto dvojice: Ladislav Sova, Drahomíra Sovová, Jaroslav Kačírek, Věra Kačková, Miroslav Hamrník, Věra Kačírková, Jaroslav Bilavčík, Antonína Mlynářiková. — Dále děkuji výstavnímu výboru v Kroměříži za ochotu, se kterou zařadil provedení „Hanácké besedy“ v rámci hanáckých slavností na celostátní výstavě v Kroměříži v roce 1948. Mimořádný dík pak náleží panu nakladateli Františku Soukalovi v Brně za jeho příkladný zájem na všem, co se týká naší Moravy a Hané a za jeho finanční obětavost, spojenou s vydáním besedy tiskem.

„Hanácké besedě“ přeji šťastnou cestu po celé naší znovu osvobozené vlasti a zvláště po naší Haně, na níž už nikdy „Hanák orat nepřestane“.

V Kojetíně na Haně v srpnu 1947.

GUSTAV VOŽDA.